

De Groene Kaap koppelt extreme vergroening aan beleving op Katendrecht

Steden worden steeds dichter bebouwd, maar die verdichting kan niet zonder vergroening. De Groene Kaap is hét voorbeeld van de ontwikkeling van een grootschalige binnenstedelijke woonomgeving waarbij maximaal is ingezet op natuurinclusiviteit. Zo'n 7500 m2 volwaardig groen en biodiversiteit op daktuinen, biedt bewoners en bezoekers op ieder niveau een andere landschapservaring, alsof men een bergwandeling maakt. We hebben een gesprek met landschapsarchitect Eric-Jan Pleijster (LOLA landscape architects) over zijn visie en ideeën, die in dit project in de praktijk zijn gebracht.

“Groen draagt bij aan thuis-gevoel”

Stedelijke leefomgeving

Al in de crisistijd ontstond bij architectenbureau MASSA het stoutmoedige idee om op de Pols van Katendrecht een stedelijke leefomgeving van vier blokken woontorens te realiseren. “Een complex met veel groen en veel grond, waar twee werelden elkaar ontmoeten. Een stoere en stedelijke buitenkant en een groene, zachte en toegankelijke binnenkant. Het geheel verbonden met wandelroutes.” vertelt Eric-Jan Pleijster.

Natuurinclusief avant la lettre

De nadrukkelijke aandacht voor groen in dit project was voor LOLA Landscapes voldoende reden om in te schrijven voor het ontwerp. Eric-Jan: “In mijn pitch presenteerde ik een verhaal over natuurinclusiviteit. Lang voordat het woord natuurinclusief bestond. Ik vertelde ze over een paradijs waar mensen gelukkig van worden, waar merels zingen en egels

rondlopen. We leefden nog in andere tijden als het gaat om binnenstedelijke blokken en men was hier nog niet rijp voor. Waar het de ontwikkelaar nog om de plaats van de paden ging, kwam ik met nestkasten aanzetten. Toch sloeg het aan. Vooral het idee om vergroening te koppelen aan beleving. Zeker voor de vastgoedbeheerder is het van belang dat mensen er zich thuis voelen. Dan blijven ze wonen. Groen draagt hieraan bij en maakt het een goede business case.”

Verdichten kan niet zonder vergroening

Eric-Jan Pleijster: "Extreme vergroening is nodig, dus niet kleine beetjes om het project een beetje op te waarderen, maar volwaardig groen. Je moet in De Groene Kaap het gevoel hebben dat je op de volle grond loopt en niet dat je op een dak loopt. Ondanks het feit dat alle groen zich op een dak bevindt, van parkeerdaken tot de daken van woningen. Dat betekent dat overal voldoende grond moet liggen en dat je nergens kunt zien dat het een dak is. We hebben de verharding zo ontworpen dat het straatjes lijken, nergens vind je tegeldragers. En het groen is uitbundig, veel en overal. Daar kwam nog een extra aspect bij: we wilden de stad een wandeling aanbieden. Dat was vanaf het begin ook een van de wensen van de architect. Het is niet zo maar een pad omhoog, maar een route met een uitkijkpunt. Dat uitkijkpunt bevindt zich aan het einde van de route, bovenop de blokken, in de vorm van een glazen brug die uitkijkt over de Maashaven. Je wandelt vanaf het maaiveld via trappen en tuinen omhoog en net als tijdens een bergwandeling heb je verschillende landschappen op verschillende niveaus. Beneden is het bosrijk en hoe hoger je komt hoe opener het landschap. Alsof je de boomgrens nadert. Je ervaart de overgangen. Eenmaal boven hoeft je niet terug, maar je maakt een rondwandeling zonder dat je op de zelfde plekken komt."

“Groene stadsbergwandeling naar bijzonder uitkijkpunt”

Privé en publiek: trial and error

“Het is open voor publiek, maar er wonen ook mensen. De route wordt dan ook niet alleen als wandelroute gebruikt, maar ook als voordeurontsluiting. Mensen hebben daar ook aangrenzend hun terrassen. Twee werelden, privé en publiek, moesten met elkaar verbonden worden en tegelijkertijd uit elkaar gehouden worden. Hiervoor hebben we een systeem ontworpen op belevingsniveau. We hebben een duidelijk hoofdpad ontworpen en dit wordt begeleid door een turquoise blauw lint. Dat lint is soms een pergola, soms een bankje of een poort. Het begeleidt de bezoeker op een mentale manier door het project heen. Het groen is zo ontworpen, van de zijkant naar het middenpad omhoog, dat je niet direct het idee hebt dat daarachter terrasjes liggen. Dat werkt goed. De mensen die er wonen hebben veel groen in een privésfeer en de mensen die over het pad lopen zien de mensen niet zitten op hun loungesets. De openbaarheid, die iedereen zo graag wilde, was tegelijkertijd ook een uitdaging. We dachten het met ontwerpmethoden opgelost te hebben, maar in de praktijk ging het niet zonder slag of stoot. Een school in de buurt leverde hangjongeren op en daar ontstonden toch wat irritaties. Om die reden is enkele maanden de grote voordeur gesloten geweest. Dat was een enorme teleurstelling. Vooral gezien vanuit de functionaliteit van de stad. Nu is er een beheerder en een camerasysteem en is het deels weer open als proef.”

Verbinding

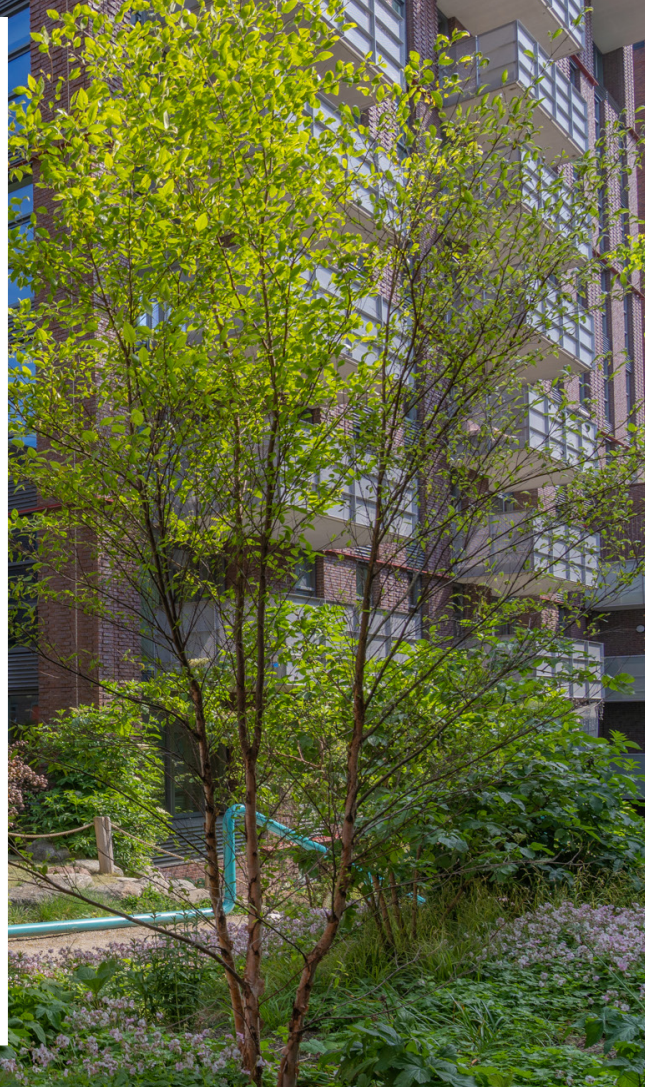
De Groene Kaap maakt onderdeel uit van een groot groen gebied in de Maashaven. Eric-Jan Pleijster ziet dit als de kern van de opgave: “Verbind De Groene Kaap met het langzame netwerk van Rotterdam (de wandeling) én maak verbinding met het groene netwerk van Rotterdam. Nu wil het feit dat de route door de Groene Kaap aansluit op een nieuw park dat voor de ingang gerealiseerd is en dat vervolgens weer aansluit op het toekomstige Maaspark. Zo lopen alle lijnen door. De verbinding voor de bewoners is gerealiseerd door open, natuurlijke terrascheidingen, door speelplaatsen, moestuintjes en ieder blok heeft boomstammen als elementen.”

Facts & Figures

Project:	De Groene Kaap Rotterdam
Oppervlakte:	7500 m ²
Ontwikkeling bouw:	Stebru
Opdrachtgever/investeerder:	Altera
Architect:	Bureau Massa
Landschapsarchitect:	LOLA Landscape Architects
Technische engineering daktuin:	Binder Groenprojecten
Beplanting:	
Vaste planten:	Griffioen Wassenaar
Boomkwekerij Ebben:	Boomkwekerij Ebben

Er is in dit project gekozen voor een sortiment bestaande uit veelal inheemse, meerstammige boomsoorten, zoals *Amelanchier lamarckii*, *Cornus mas*, *Betula pendula*, *Pinus nigra*, *Crataegus monogyna*, *Viburnum opulus* en *Sambucus nigra*. Aangevuld met enkele passende, meer decoratieve cultivars en sterke soorten met grote biodiversiteitswaarde zoals *Alnus glutinosa* 'Laciniata', *Betula nigra* 'Heritage', *Gleditsia triacanthos* 'Skyline', *Laburnum anagyroides* en *Fragula alnus* 'Finline'

Voortschrijdend inzicht: hou het water vast

Rijk, biodivers en verschillende ervaringen door de landschappen heen. Dat zijn de kenmerken van De Groene Kaap. "In de toekomst gaat het natuurlijk steeds belangrijker worden dat een tuin in zijn eigen water kan voorzien en dat de beplanting daarop afgestemd wordt." vervolgt Eric-Jan Pleijster. "In deze tuin maken we nog wel gebruik van aanvullende beregening. Voortschrijdend inzicht leert ons om in komende projecten water in natte periodes op te vangen en te gebruiken in droge periodes. We hebben nu eenmaal te maken met klimaatverandering, waardoor veel vaker extreme droogteperiodes zullen voorkomen. Je kunt dan niet zomaar je drinkwater gebruiken om je tuin te beregenen, want dat

drinkwater hebben we hard nodig voor onszelf. Regen valt er in de herfst en de winter echter genoeg, dus ga dat maar vast houden. Een mooi nieuw initiatief komt van een startup (Bioto) die hier sensoren heeft geplaatst, die zo'n elf factoren meten. Denk hierbij aan de invloed van de zon, de vochtigheidsgraad van de bodem, hoeveelheid stikstof in de lucht, temperatuur etc. Hiermee kun je de beplanting veel beter op de fysieke omstandigheden afstemmen."

Toekomstvisie

"Een volgende stap is het meten van de biodiversiteit, met een soort van slimme meter. Ik heb destijds in 2016 de investeerder al willen overtuigen hoe gaaf het zou zijn voor de beleving van biodiversiteit als we kunnen laten zien hoeveel bijen er zijn in het complex. Hoeveel merels en vlinders vinden er een plekje en loopt die egel er daadwerkelijk rond? Wat gebeurt er als we de zestig nestkasten op De Groene Kaap kunnen monitoren en de verbinding maken? Het gaat om de betrokkenheid. Dat is een van mijn missies: mensen betrokken maken bij de natuur, zelfs als je in dicht stedelijk gebied woont. Betrokkenheid creëer op meerdere manieren. Het kan door mensen uit te nodigen met de tuinman samen onderhoud te plegen, maar het kan ook op een wat eigentijdser manier via de mobiele telefoon."

“De Groene Kaap verbindt”

LOLA Landscape Architects

LOLA staat voor Lost Landscapes. Het bureau werd opgericht door drie partners in 2006 en inmiddels telt het veertig medewerkers.

Uitgangspunten van LOLA zijn:

1. Bestaande cultuurlandschappen klaarmaken voor veranderingen vanuit klimaat of gebruik door de ruimtelijke condities te verbeteren en zo nieuw leven in te blazen.
2. Het idee van Getting Lost, het kunnen verdwalen. Waar kun je dat nog in Nederland? Eigenlijk nergens meer. Verdwalen is een heel bijzondere beleving. Verdwalen, maar het kan ook verwonderen of verbazen zijn. Heb je deze bijzondere ervaringen in een landschap dan maak je herinneringen. “Denk bijvoorbeeld aan die transparante brug bovenaan op de Groene Kaap die uitkijkt over de Maaskade, dat is zo’n beleving die je nooit meer vergeet. Alle projecten van LOLA hebben deze twee aspecten in zich.”

